

פרק אלו נאמרין

מתניתין:

פרשת סוטה, השבועה והאלה, (2) נאמרין בכל לשון. (3)

אלו מצוות התלויות בדיבור נאמרין בכל לשון: (1)

ווידוי מעשר, הוא מה שאמרה תורה [דברים

אלו, לאומרים באופן שיבין; וברש"י בד"ה "פרשת סוטה" מבואר, שהחידוש הוא, שאינו צריך לאומרו בלשון הכתוב בתורה, ולא משמע מדבריו שיש בזה חומרא שצריך לאומרו דוקא בלשון שהוא מבין, וזה סייעתא ל"שאגת אריה", שרש"י חולק על תוספות.

2. ברמב"ם [סוטה ג ח] מבואר, דאת המגילה עצמה אינו כותב אלא בלשון הקודש, וב"הערות" נתקשה בזה: שהרי לגבי ספר תורה פסק הרמב"ם [תפילין א יט] שהוא נכתב אף בלשון יוונית, ואם כן מנין להרמב"ם שמגילת סוטה אינה נכתבת אלא בלשון הקודש?!

וביארנו בזה, דברמב"ם שם משמע, שמגילת סוטה אינה הפרשה שבתורה, אלא שכותב במגילה את השבועה ואת האלה שהשביעה, שז"ל שם: "וכותב ככל הדברים שהשביע אותה בהם, אות באות ומלה במלה"; וזה הוא שהוצרך הרמב"ם שם לומר: "וכותב את השם ככתבו [ולא באדנות]"; ואם כתיבת הפרשה היא, הרי אין צריך להשמיענו כן, אלא ודאי שהוא כותב את מה שהשביעה, והיות והכהן הרי השביעה באדנות, הייתי אומר שיכתוב באדנות ולא בשם הוי"ה.

ואם כן אין מקום להשוות מגילת סוטה לספר תורה; אלא שמכל מקום צריך ביאור, מנין להרמב"ם שכותב בלשון הקודש דווקא?! [ובפרט לפי המבואר שהוא כותב מה שהשביעה, שיש לנו לומר שיכתוב באותו לשון שהשביעה]. ויש מי שהעיר על עיקר דברי הרמב"ם: הרי

1. התוספות גרסו "אלו נאמרין בלשונם", וכן הוא במאירי, ומשום דזה משמע: "כל אדם בלשונו שהוא שומע, לאפוקי למדי שאינו אומר בלשון פרסי אם אינו שומעו, אבל "בכל לשון" משמע בין שומע ובין שאינו שומע, ובגמרא לא משמע הכי"; [ונראה מדבריהם, ש"בלשונם", פירושו הוא: בלשונם של האומרים, ואינו כמו "שבועת הדיינין בלשונה נאמרה", שהכוונה היא לרבות שאר לשונות, ראה שבועות לט א]. וברש"י כתב: "אלו נאמרין בכל לשון גרסינן", והמהרש"א מחק "בכל לשון", ופירש דרש"י בא לומר שגורסים "אלו" ולא "ואלו", אבל המהרש"ל לא מחק, וכן נקט ב"שאגת אריה" סימן יג, [וכן ב"תוספות שאנן" שרוב דבריו הם כשיטת רש"י, גרס: "בכל לשון"], וכתב ב"שאגת אריה" שם, שרש"י חלוק על התוספות בדין.

והנה בתוספות בד"ה קרית שמע, כתבו, שמשנתנו לא שנתה מקרא מגילה שהיא נקריה בכל לשון, משום דבמגילה "הלועז ששמע אשורית יצא", שלא כאלו האמורים במשנתנו; ופירשו דבריהם ה"באר שבע" [הובא ב"תורת הקנאות"], וה"קרן אורה", [וכן משמע ב"שאגת אריה" שם]: שבאלו השנויים במשנתנו שהם נאמרין בכל לשון, מי שאינו מבין בלשון הקודש אינו יוצא בו.

ולפי זה נמצא, שבאלו הנאמרין בכל לשון, יש קולא וחומרא, קולא: שהם נאמרין בכל לשון, וחומרא: שאף בלשון הקודש אינו יוצא, אלא אם כן מבין הלשון, שכך הוא דינם של